

A mi szecesszióink

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA A RÁTH GYÖRGY-VILLÁBAN

2017. szeptember 3-án bezárt az Iparművészeti Múzeum, az épület nagyrekonstrukciós munkálatai miatt. A renoválás ideje alatt az intézmény azonban nemcsak virtuálisan, hanem műtárgyakkal is jelen akar lenni a művészeti életben: a filiákban, a Ráth György-villában és a Nagytétényi Kastélyban rendezett kiállításokkal.

Ráth Györgynek (1828–1905), az Iparművészeti Múzeum első főigazgatójának, a kor kiemelkedő polgári műgyűjtőjének a villájában (Városligeti fasor 12.) 2018. szeptember 13-án a múzeum közkedvelt szecessziós műtárgyaiból nyílt kiállítás, *A mi szecesszióink* címmel.

A mi szecesszióink című kiállítás, brit terem | 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, British room
Ráth György-villa, Budapest, 2018–

Fotó: Urbán Jonatán / Iparművészeti Múzeum, Budapest

A mi szecesszióink című kiállítás, francia terem | 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, French room

Fotó: Urbán Jonatán / Iparművészeti Múzeum, Budapest

A mi szecessziónk, mert a nagyrekonstrukció idejére kivonulunk (a latin *secessio* szó kivonulást jelent) az Iparművészeti Múzeumból, és filiánkban, a Ráth György-villában állítunk ki.

A mi szecessziónk, mert az Iparművészeti Múzeum gyűjteményének egyik legnagyobb részét, a szecessziós kollekciót mutatjuk be világhírű műtárgyakkal.

A mi szecessziónk, mert új megközelítéssel, a 21. századi ember szemszögéből prezentáljuk a szecessziót, érzékeltetve a mi viszonyulásunkat az utolsó egyetemes stílushoz.

A szecessziós kollekcióból több ízben láthatott kiemelkedő gyűjteményegységeket, főműveket a múzeum közönsége. Csenkey Évának, a Kerámia- és Üveggyűjtemény nyugalmazott főmuzeológusának köszönhető, hogy 1985-től rendezett Zsolnay-kiállításain hangsúlyos szerepet kapott a szecesszió, és külföldön ismét felfedezték a világhírű pécsi márkát. Az 1996-ban megnyílt *Szecesszió – a 20. század hajnala* című kiállítás nemzetek szerint sorakoztatta fel a tárgyakat. 2006-tól a múzeum bezárásáig volt látogatható a *Gyűjtők és kincsek* című tárlat, amely az egykori donátorok, gyűjtők, múzeumi vásárlások szerint csoportosítva a szecessziós remekműveket is bemutatta. A kiállítások sorából kiemelkedik a Tiffany és Gallé művészetét prezentáló (*Tiffany és Gallé – A szecesszió üvegművészete*, 2007), továbbá a Rómában is vendégszerepelt két kiállítás, amely a szecesszió mestereire helyezte a hangsúlyt, és elsősorban a hasonló irányzatok, törekvések mentén térképezte fel a gyűjtemény tárgyait (*A szecesszió mesterei az Iparművészeti Múzeumban*, illetve *Tiffany, Gallé és a szecesszió mesterei*, Musei Capitolini, Róma, mindkettő 2013).

A mi szecessziónk című kiállításnak két fő vezérelve van. Az egyik, hogy további lépést tettünk a távlati cél, a Ráth György-villa és a benne volt hajdani gyűjtemény teljes rekonstrukciója felé. A Városligeti fasorban lévő villa 1901-től Ráth György tulajdona volt, ahol több mint ezerdarabos műgyűjteményét elhelyezte (festmények, antik és egyiptomi régiségek, bútorok, ötvösművek, porcelánok, keleti tárgyak, szőnyegek, faragványok, könyvek etc.). Műgyűjteménye, mint az Iparművészeti Múzeum elidegeníthetetlen része, látogatható múzeumként szolgált 1906-tól a második világháborúig. Az 1950-es években a műtárgyakat szétszegték az országos múzeumok között, ám a kollekció tárgyai 80-90 százalékban ma is megvannak az intézményekben.

Ezúttal két enteriőrt rekonstruáltunk az egykori világból. A már 1998-ban restaurált és akkor megnyitott, most pedig ismét felújított emeleti historizáló ebédlő mellett az egyik legattraktívabb helyiség, a képtár rekonstrukciójára került sor. Ez a terem remek példája

a korabeli magyar polgári otthonok eklektikus enteriőrjeinek, ahol olykor helyet kapott egy-egy szecessziós műtárgy is – mint például itt Walter Crane díszedénye – kitűnő itáliai és németalföldi festmények, valamint különféle berendezési tárgyak mellett. Ráth gyűjteményében kortárs művészek alkotásai is voltak, és igazgatósága idején (1881–1896) kerültek be az első szecessziós művek az Iparművészeti Múzeum állományába.

A kiállítás másik fontos irányelve az egyetemes és magyar szecessziós művészet együttes és újszerű bemutatása. Maga az épület, a Városligeti fasori Ráth-villa szecessziós belső terei (előtér, hall, lépcsőfeljáró) kitűnő hangulatot teremtenek, keretet adnak a tárlatnak.

René Auguste ROZET: Csillár villanyra. Kivitelezés: Gagneau et Cie, Párizs
René Auguste ROZET: Electric chandelier. Manufacturer: Gagneau et Cie, Paris 1900, öntött bronz, aranyozott, részben rekonstruált opalizáló üvegdíszek:
Wölflinger Barnabás, 120 x Ø 57 cm
Fotó: Ferancz Attila / Iparművészeti Múzeum, Budapest

A mi szecessziónk című kiállítás, szecessziós fogadószoba | 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, salon in Art Nouveau style

Fotó: Soltészné Haranghy Ágnes / Iparművészeti Múzeum, Budapest

Ráth György műgyűjteményének egykori otthon-szerű berendezése meghatározta a szecessziós tárgyak kiállításának módját, azaz az egyes szobák enteriőrjellegű berendezését a földszinti termekben. A szecessziós terekben pár korabeli festmény is látható, ám a fő hangsúly az iparművészeti tárgyakon van.

Az előcsarnokban a Ráth-villa halljának megmaradt bútorait állítjuk ki, továbbá válogatást adunk Ráth szecessziós és keleti rekeszzománc tárgyaiból.

A földszinten – a képtáron kívül – öt szecessziós stílusú berendezett szoba fogadja a látogatót. A Városligeti fasor felőli fronton három teremben mutatjuk be az egyetemes szecesszió három markáns irányát: a brit (ezen belül a glasgow-i művészet), az osztrák (bécsi) és a francia (párizsi, nancyi) szecessziót.

A kert felől, a képtár mellett, két magyar szecessziós együttes kapott helyet: egy polgári ebédlő és egy fogadószoba-berendezés. Az ebédlőben és a fogadószobában igyekszünk az egykori életet, életstílust, szokásokat is közel hozni a látogatókhoz a különféle tárgytípusokon keresztül.

Ráth szellemiségéhez hűen a villában a régmúlt és a jelen alkotásai ismét együtt vannak jelen, hiszen e

két utóbb említett enteriőrben két kortárs üvegművész (Pattantyús Gergely és Smetana Ágnes) szecesszió ihlette művei szintén helyet kaptak.

Az emeleti folyosón bemutatjuk a szecesszió újításait, az igazi innovációt: az újra felfedezett anyagokat elsősorban a fémművészetben, és a különleges technikai eljárásokat az üveg-, a kerámia- és porcelánművészetben. A legnagyobb mesterek, műhelyek szerepelnek itt: többek között a francia üvegművészek (Gallé, Daum fivérek), az amerikai Tiffany, a kevésbé ismert dán és svéd tervezők, természetesen a Zsolnay-gyár páratlan darabjai, Lalique ékszerei, valamint a magyar zománcművészet remekei. A tárgyak az Iparművészeti Múzeum elegáns régi, felújított vitrinjeiben kaptak helyet, tulajdonképpen megelőlegezve azt az elképzelést, hogy a múzeum rekonstrukciója után a főépület látványraktáraiban hasonló módon bemutatva minél több tárgy szerepelhessen.

Egy kisebb emeleti helyiségben a keleti művészet ihlető erejét villantjuk fel. Megcsillogtatjuk a szecesszió extravagáns oldalát is, Carlo Bugatti bútorai révén. Olyan keleti tárgyakat is kiállítunk, amelyek analógiái inspirálhatták bravúros művészetét.

A mi szecessziókn című kiállítás, szecessziós ebédlő | 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, dining room in Art Nouveau style
Fotó: Kovács Dávid / Iparművészeti Múzeum, Budapest

Az emeleten külön teremben sorakoztatjuk fel azokat a tárgyakat, amelyek a magyar szecesszió sajátosságait, nemzeti, népi ihletésű formavilágát szemléltetik. Az erdélyi gyökerek éppúgy felfedezhetők a gödöllői művésztelep alapító mesterei (Körösői-Kriesch Aladár, Nagy Sándor), mint a Fiatalok (Kós Károly, Kozma Lajos), illetőleg Toroczkai Wigand Ede művészetében. Zárásként a szecesszió, posztzecesszió két markáns egyéniségének, Maróti (Rintel) Gézának és Kozma Lajosnak az életművét ajánljuk a látogatók figyelmébe.

A kiállításon szereplő csaknem 600 műtárgy az iparművészet minden ágát képviseli, kiegészítve festményekkel és Ráth György gyűjteményének különféle darabjaival. Mindez több intézmény – Szépművészeti Múzeum, Magyar Nemzeti Galéria, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum – összefogásával, műtárgykölcsonzésével, valamint a Kogart és egy magángyűjtő támogatásával valósulhatott meg.

Több tárgy első alkalommal szerepel tárlaton. Né-

hány kitűnő darab (köztük Gallé-váza, Minton díszedény) restaurálására a kiállítás kapcsán került sor. Különösen fenomenálisak a csillárok, amelyek közül az osztrák pálmafa-csillár a romjaiból újult meg, a francia Gagneau csillár pedig az 1900. évi világiállítás óta nem szerepelt még teljes pompájában.

A látvány megkomponálója, a vizuális élmény tervezője Somlai Tibor belsőépítész volt, s vele együtt dolgozott a kiállítás grafikusja, a tapéták, a szőnyegek és a kiállítást kísérő tárgymutató füzet tervezője, Katona

Klára iparművész. A tapéták és szőnyegek mintájához az ihletet egy-egy múzeumi tárgy adta, ám ezúttal a legyártott szőnyegeken a látogató nyugodtan végigsétálhat, mintha vendégségbe jött volna a villába. És akár le is ülhet az ebédlőben, a Somlai Tibor tervezte kerek ülőkére, s megpihenhet, olvashat az emeleti folyosón, ahol az asztaloknál gyermekek játszhatnak a korabeli játékok reprintjeivel.

A célunk az volt, hogy bensőséges, minden érzékszervünkre ható élményt nyújtsunk. A látvány mellett ezt

szolgálják a hanghatások, a háttérzene, sőt a múzeum-pedagógia szempontjainak megfelelően a tapintható tárgyak sora, valamint az öltözőszoba, ahol néhány régi darabot fel is lehet próbálni. A látványt nem zavarják feliratok, a termekre vonatkozó összefoglaló tájékoztató szövegek

A mi szecessziókn című kiállítás, részlet a francia teremből. Az előtérben Raoul François Larche: Asztali villanylámpa – Loïse Fuller táncosnő alakjával. Kivitelezés: Siot-Decauville, Párizs
 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, detail of the French room. In front: Raoul François Larche: Electric table lamp – with the figure of dancer Loïse Fuller. Manufacturer: Siot-Decauville, Paris
1900 körül, öntött bronz, aranyozott, 46 cm x Ø 26 cm
 Fotó: Urbán Jonatán / Iparművészeti Múzeum, Budapest

A mi szecessziókn című kiállítás, a szecessziós fogadószobában Smetana Ágnes üvegművész munkái
 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, works by glass artist Ágnes Smetana in the Art Nouveau salon
 Fotó: Soltészné Haranghy Ágnes / Iparművészeti Múzeum, Budapest

a falakon olvashatók, míg a tárgyfeliratokról külön füzet jelent meg, melyben a művek azonosítását fényképek segítik. A kiállításához összesen három gazdagon illusztrált kiadvány készült, mindegyik magyar és angol nyelven: az említett tárgymutató mellett tudományos ismeretterjesztő könyv tanulmányokkal, tárgyismertetésekkel, valamint egy múzeum-pedagógiai foglalkoztató kiadvány.

Az emeleten két termet időszaki tárlatok rendezésére tartunk fenn, ahol negyedévente váltakoznak a kiállítások. Évente két alkalommal történeti, két alkalommal pedig kortárs műveket láthat a nagyközönség. A villa megnyitásakor az Artista Stúdió mutatkozott be, 2018. december 18-án pedig francia–magyar éremkiállítás nyílt. Az emeleti folyosón lebonyolíthatók az időszaki kiállítások megnyitói, vagy más kisebb kulturális rendezvények.

A Ráth György-villa célja, hogy bekapcsolódjék a főváros kulturális vérkeringésébe, részt vegyen a nagy múzeumi rendezvényeken, és aktív múzeum-pedagógiai munkával megszólítsa a látogatók minden korosztályát.

HORVÁTH Hilda
 művészettörténész, a kiállítás kurátora

Carlo BUGATTI: Sarokszék – dolgozószoba berendezésének része
 Carlo BUGATTI: Corner seat – detail of the furnishing of a study
1895 körül, diófa, pergamen, vörösréz, csont- és ónberakás, 71x66x66 cm
 Fotó: Áment Gellért / Iparművészeti Múzeum, Budapest

(A mi szecessziókn. A Ráth György-villa állandó kiállítása, Budapest, 2018. szeptember 13-tól. A kiállítás társrendezője Pandur Ildikó, főmunkatárs: Balla Gabriella)

Larche asztali villanylámpájáról bővebben lásd cikkünket az 52. oldalon.